

Сизоненко А.С.,
кандидат юридичних наук, доцент, Заслужений юрист України,
перший заступник директора
Департаменту персоналу Міністерства внутрішніх справ України

УДК 343.915

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.4.22>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЮВЕНАЛЬНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Необхідною передумовою ефективного запобігання ювенальній злочинності є належне нормативно-правове забезпечення діяльності державних органів та інших суб'єктів, що виконують різні завдання у відповідній сфері. Зважаючи на це, у рамках наукового опрацювання кримінологічного механізму запобігання ювенальній злочинності окрему увагу необхідно приділити дослідженню стану такого забезпечення та обґрунтуванню напрямів його удосконалення.

Звертаючись до загальнотеоретичних положень стосовно сутності нормативно-правового забезпечення вищевказаної діяльності, можна погодитися із думкою С.В. Якимової, котра зазначає, що нормативно-правове забезпечення попередження злочинності, у тому числі неповнолітніх, розвивається у двох взаємопов'язаних напрямках: матеріальному, який зводиться до впливу за допомогою права на криміногенні та антикриміногенні фактори (до цього напряму також відносять можливі варіанти правового впливу на осіб з антисуспільною поведінкою); процесуальному, який полягає у закріпленні прав та обов'язків, відповідальності осіб, включених до сфери профілактики, запобігання чи припинення злочинів, а також у визначенні найдоцільніших та дозволених законом методів, форм, ресурсів, засобів, переліку та порядку застосування конкретних профілактичних заходів [1, с. 265].

Серед багатьох нормативно-правових актів, що становлять правову основу діяльності уповноважених суб'єктів у сфері запобігання ювенальній злочинності, ключове місце належить Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [2]. Як зазначено у преамбулі, виходячи з Конституції України та Конвенції ООН про права дитини, цей Закон визначає правові основи діяльності органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які покладається

здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку. Зокрема, цим Законом закріплено перелік органів і служб, спеціальних установ та закладів, на які в межах визначеної компетенції покладається здійснення профілактики правопорушень серед дітей (ст. 1), та обумовлено, що під профілактикою правопорушень слід розуміти діяльність органів і служб у справах дітей, спеціальних установ для дітей, спрямовану на виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, а також позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в її окремому регіоні, в сім'ї, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності, за місцем проживання (ст. 3). Водночас Законом визначено основні завдання і повноваження різних органів, служб і спеціальних установ у відповідній сфері, включно із повноваженнями, спрямованими на запобігання правопорушенням дітей (розділи II, IV).

Деякі засадничі положення, що стосуються запобігання ювенальній злочинності, закріплено й Законом України «Про охорону дитинства» [3]. А саме цей Закон встановлює обов'язок держави здійснювати захист дитини від втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин (ч. 2 ст. 10). Наведена норма-принцип поширюється на всі державні органи, задіяні у вирішенні питань запобігання злочинності, і визначає загальні орієнтири діяльності цих органів у вказаній сфері. Крім того, цей Закон містить і бланкетні норми щодо направлення неповнолітніх правопорушників, які потребують особливих умов виховання, вживають алкоголь, наркотики, до загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації, центрів медико-соціальної реабілітації неповнолітніх (ст. 34). Зазначені положення законів України

«Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» та «Про охорону дитинства» кореспондують із положеннями інших нормативно-правових актів, спрямованих на конкретизацію правового статусу окремих органів, служб і установ, наділених повноваженнями із запобігання правопорушенням серед неповнолітніх.

До таких нормативно-правових актів належать, зокрема, Типове положення про службу у справах дітей обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації та Типове положення про службу у справах дітей районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068. Вищеназвані типові положення визначають основні завдання, функції і права цих служб, включно із тими, що безпосередньо стосуються запобігання ювенальній злочинності (як-то функції щодо організації розроблення і здійснення на відповідній території заходів, спрямованих на запобігання бездоглядності та безпритульності, вчиненню дітьми правопорушень, здійснення підготовки статистичних та інформаційних матеріалів про причини і умови вчинення дітьми правопорушень тощо) [4]. На основі наявних типових положень кожною місцевою державною адміністрацією розробляється положення про службу у справах дітей відповідної місцевої державної адміністрації, яке підлягає затвердженню головою цієї державної адміністрації. Крім того, ці типові положення беруться за основу під час розроблення положень про служби у справах дітей, що входять до системи виконавчих органів міських і районних у містах рад.

Досліджувана нормативно-правова база охоплює й нормативно-правові акти, що регламентують діяльність Національної поліції та її уповноважених органів (підрозділів). Так, Законом України «Про Національну поліцію» (п. 17 ч. 1 ст. 23) встановлено повноваження поліції щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживання заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі [5]. Водночас зазначені повноваження закріплено і в Положенні про Національну поліцію, затвердженому постано-

вою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [6].

Додатково на підзаконному рівні унормовано діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України та її територіальних органів. А саме Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України, визначено систему таких підрозділів, їх основні завдання і повноваження, в тому числі стосовно здійснення профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення. Окремо регламентовано питання ведення цими підрозділами профілактичного обліку дітей, здійснення заходів щодо встановлення місцезнаходження дітей, які безвісті зникли, а також заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них. Також Інструкцією визначено основні напрями взаємодії підрозділів ювенальної превенції з іншими уповноваженими органами та підрозділами Національної поліції України, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, міжнародними та громадськими організаціями [7].

У розвиток норм Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», в яких йдеться про систему цих органів, наказом Міністерства внутрішніх справ України від 3 липня 2017 р. № 560 затверджено Положення про приймальники-розподільники для дітей органів Національної поліції України. Цим Положенням передбачено, зокрема, такі основні завдання приймальників-розподільників, як: проведення індивідуальної профілактичної та виховної роботи з дітьми, запобігання вчиненню ними протиправних дій; виявлення причин і умов, що призводять до скоєння дітьми злочинів та правопорушень; взаємодія з органами державної влади, навчальними закладами і громадськими організаціями з питань проведення профілактичної та виховної роботи з дітьми, поміщеними до приймальників-розподільників [8].

Складовою частиною нормативно-правової бази з питань запобігання ювенальній злочинності можна вважати й Положення про школу соціальної реабілітації та Положення про професійне училище соціальної реабілітації,

затверджені постановою Кабінету Міністрів України [9]. Зазначеними документами регламентовано основні питання діяльності цих закладів освіти стосовно створення належних умов для життя, навчання і виховання їх учнів – осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у віці до 18 років або правопорушення до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність.

Крім того, слід відзначити підзаконні нормативно-правові акти, що становлять правову основу діяльності інших закладів (установ), які ведуть соціально-реабілітаційну роботу з різними категоріями неповнолітніх осіб і тим самим опосередковано запобігають вчиненню ними кримінальних правопорушень:

Положення про центр медико-соціальної реабілітації, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 6 вересня 1996 р. № 1072 – регламентує діяльність таких центрів щодо створення умов і забезпечення лікування дітей, які вживають алкоголь, наркотичні засоби і психотропні речовини, проведення психологічної корекції та заходів соціальної реабілітації, а також реабілітації дітей з девіантними формами поведінки [10];

Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня 1997 р. № 565 – становить правове підґрунтя створення та діяльності цих закладів соціального захисту, що мають забезпечити належні житлово-побутові і психолого-педагогічні умови для дітей, які опинилися в складних житлово-побутових обставинах, залишили навчальні заклади [11];

Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 р. № 87 – визначає правовий статус зазначених центрів, що створюються для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги [12];

Типове положення про соціально-реабілітаційний центр (дитяче містечко), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2005 р. № 1291 – передбачає створення та функціонування цих закладів соціального захисту для проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей,

які опинилися у складних життєвих обставинах, безпритульних дітей віком від 3 до 18 років, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної та інших видів допомоги [13].

У сукупності нормативно-правових актів, положення яких становлять правову основу запобігання ювенальній злочинності, важливе місце належить і нормативно-правовим актам з питань пробації, що визначається як система наглядових та соціально-виховних заходів, які застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого (п. 6 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про пробацію») [14]. Так, статтею 12 Закону України «Про пробацію» визначено особливості пробації щодо неповнолітніх. Зокрема, обумовлено, що пробація має здійснюватися з урахуванням вікових та психологічних особливостей неповнолітніх і має спрямовуватися на забезпечення їх нормативного фізичного і психічного розвитку, профілактику агресивної поведінки, мотивацію позитивних змін особистості та поліпшення соціальних стосунків. Законом встановлено додаткові вимоги до досудової доповіді про обвинуваченого неповнолітнього, зокрема, включення до неї рекомендацій щодо заходів, спрямованих на мінімізацію ризику повторного вчинення неповнолітнім кримінальних правопорушень. Крім того, закріплено обов'язки центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері пробації стосовно сприяння залученню засуджених неповнолітніх до навчання та здобуттю ними повної загальної середньої освіти, забезпечення реалізації пробаційних програм щодо неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Наведені положення Закону конкретизовано на рівні підзаконних нормативно-правових актів, серед яких:

Порядок складення досудової доповіді, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 27 січня 2017 р. № 200/5 (окремий розділ цього Порядку визначає особливості підготовки досудової доповіді щодо неповнолітніх) [15];

Порядок розроблення та реалізації пробаційних програм, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 24 [16], та Перелік заходів щодо реалізації пробаційних програм, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 28 березня

2018 р. № 926/5 () [17] (окремими пунктами цих нормативно-правових актів визначено особливості реалізації пробаційних програм щодо неповнолітніх осіб);

Типове положення про сектор ювенальної пробації, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 18 серпня 2017 р. № 2649/5 (визначає правовий статус сектору ювенальної пробації як відокремленого підрозділу Державної установи «Центр пробації», що забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, та пробації щодо неповнолітніх) [18].

Крім нормативно-правових актів, названих вище, варто відзначити й Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк», окремі положення якого також стосуються питань запобігання ювенальній злочинності. Зокрема, ст. 19 цього Закону закріплено повноваження центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо визначення потреб у наданні соціально-педагогічних, соціально-медичних, соціально-економічних, психологічних, юридичних та інформаційних послуг молодим особам, які відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також звільненим від подальшого відбування зазначених видів покарань з підстав, передбачених законом, здійснення у разі потреби соціального супроводу таких осіб [19]. У розвиток цього Закону уповноваженими центральними органами виконавчої влади затверджено Порядок взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб, в якому, зокрема, йдеться й про взаємодію при здійсненні такого патронажу щодо звільнених молодих осіб. При цьому у вказаному Порядку прямо обумовлено, що виявлення звільнених осіб, які потребують допомоги та побутового влаштування має на меті в тому числі й здійснення профілактики повторних злочинів [20].

Правова основа діяльності державних та інших органів (установ, організацій) із запобігання ювенальній злочинності представлена також положеннями законів України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [21] та «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» [22]. Попри те, що зазначені закони не містять спеціальних норм,

у яких би прямо говорилося про запобігання цьому виду злочинності, фактично ці законодавчі акти мають суттєве значення для забезпечення такого запобігання, адже відсутність батьківського піклування, дитяча безпритульність належать до сукупності основних детермінант ювенальної злочинності.

Закріплюючи компетенцію суб'єктів владних повноважень та утворених ними спеціальних установ (закладів) у сфері запобігання злочинності неповнолітніх, чинне законодавство не виключає можливості долучення до цієї діяльності й інших суб'єктів, зокрема громадських об'єднань. Відповідні завдання й напрями діяльності таких об'єднань можуть бути закріплені на рівні їх локальних нормативно-правових актів із додержанням загальних правил, встановлених Законом України «Про громадські об'єднання» [23]. Як приклад можна навести Статут громадської організації «Молодіжна ліга майбутніх поліцейських», яким, зокрема, передбачено такі напрями діяльності цієї організації, як: сприяння формуванню правової свідомості та правової культури у молоді; сприяння територіальним органам Головного управління Національної поліції в Донецькій області в роботі з попередження бездоглядності і правопорушень серед підлітків і молоді; сприяння організації спільної участі з поліцейськими у рейдах із профілактики правопорушень з боку підлітків і молоді [24].

Певні особливості має правова регламентація діяльності громадських об'єднань, спеціально створених для сприяння органам місцевого самоврядування і правоохоронним органам у запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. Основи правового статусу таких громадських об'єднань визначено спеціальним Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», яким, зокрема, передбачено, що одним з основних завдань громадських формувань з охорони громадського порядку є участь у боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх (абз. 4 п. 1 ст. 9) [25]. Про це завдання йдеться і в затвердженому постановою Кабінету Міністрів України Типовому статуті громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону [26], на основі якого визначається зміст статуту кожного з таких громадських формувань [27].

Таким чином, нині в Україні загалом сформовано нормативно-правову базу, що встановлює правові засади запобігання ювенальній злочинності (злочинності неповнолітніх) і тією чи іншою мірою регламентує діяльність окремих органів (служб, спеціальних установ) стосовно запобігання такій злочинності. Водночас аналіз вищевказаних нормативно-правових актів, наукових праць та інших джерел дає підстави виокремити низку проблемних (дискусійних) питань, що стосуються подальшого удосконалення відповідного законодавства і потребують теоретичного опрацювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Якимова С.В. Попередження злочинності неповнолітніх: проблеми законодавчого врегулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2009. № 4. С. 261–269.
2. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35. (Із змінами).
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142. (Із змінами).
4. Про затвердження типових положень про службу у справах дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068. *Офіційний вісник України*. 2007. № 66. Ст. 2541. (Із змінами).
5. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379. (Із змінами).
6. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2971. (Із змінами).
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 р. № 1044. *Офіційний вісник України*. 2018. № 45. Ст. 1589. (Із змінами).
8. Про організацію діяльності приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 3 липня 2017 р. № 560. *Офіційний вісник України*. 2017. № 69. Ст. 2087.
9. Про організацію діяльності спеціальних закладів освіти для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 1993 р. № 859. (Із змінами). *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/859-93-%D0%BF#Text>
10. Про затвердження Положення про центр медико-соціальної реабілітації дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 вересня 1996 р. № 1072. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-96-%D0%BF#Text>
11. Про Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 червня 1997 р. № 565. *Офіційний вісник України*. 1997. № 24. Ст. 61. (Із змінами).
12. Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 р. № 87. *Офіційний вісник України*. 2004. № 4, том 1. Ст. 168. (Із змінами).
13. Про затвердження Типового положення про соціально-реабілітаційний центр (дитяче містечко): Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2005 р. № 1291. *Офіційний вісник України*. 2005. № 52. Ст. 3326. (Із змінами).
14. Про пробацію: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 160-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 93. (Із змінами).
15. Про затвердження Порядку складення досудової доповіді: Наказ Міністерства юстиції України від 27 січня 2017 р. № 200/5. *Офіційний вісник України*. 2017. № 11. Ст. 329. (Із змінами).
16. Про затвердження Порядку розроблення та реалізації пробаційних програм: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 24. *Офіційний вісник України*. 2017. № 10. Ст. 308.
17. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм: Наказ Міністерства юстиції України від 28 березня 2018 р. № 926/5. *Офіційний вісник України*. 2018. № 37. Ст. 1342. (Із змінами).
18. Про затвердження Типового положення про уповноважений орган з питань пробації та Типового положення про сектор ювенальної пробації: Наказ Міністерства юстиції України від 18 серпня 2017 р. № 2649/5. *Офіційний вісник України*. 2017. № 72. Ст. 2238. (Із змінами).
19. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають покарання чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3160-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 380. (Із змінами).
20. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб: Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства юстиції України від 7 листопада 2011 р. № 429/831/769/3279/5. *Офіційний вісник України*. 2011. № 99. Ст. 3651. (Із змінами).
21. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 р. № 2342-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 6. Ст. 147. (Із змінами).
22. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей: Закон України від 2 червня 2005 р. № 2623-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 26. Ст. 354. (Із змінами).
23. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1. (Із змінами).
24. Статут громадської організації «Молодіжна ліга майбутніх поліцейських». Веб-сайт громадської організації «Молодіжна ліга майбутніх поліцейських». URL: <http://liga-police.com.ua/about>
25. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від

22 червня 2000 р. № 1835-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 338. (Із змінами).

26. Про затвердження Типового статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, описів зразків бланка посвідчення і наукавної пов'язки члена такого формування: Постанова Кабінету

Міністрів України від 20 грудня 2000 р. № 1872. *Офіційний вісник України*. 2000. № 52. Ст. 2259. (Із змінами).

27. Статут громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Корпус охорони Полісся». *Офіційний веб-сайт Житомирської міської ради*. URL: https://zt-rada.gov.ua/?doc_id=29916

Сизоненко А.С. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЮВЕНАЛЬНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

У статті автор розглядає нормативно-правове забезпечення діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування і громадських об'єднань у сфері запобігання ювенальній злочинності. Встановлено, що на основі наявних типових положень кожною місцевою державною адміністрацією розробляється положення про службу у справах дітей відповідної місцевої державної адміністрації, яке підлягає затвердженню головою цієї державної адміністрації. Вказується, що Закон України «Про охорону дитинства» встановлює обов'язок держави здійснювати захист дитини від втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин (ч. 2 ст. 10). Наведена норма-принцип поширюється на всі державні органи, задіяні у вирішенні питань запобігання злочинності, і визначає загальні орієнтири діяльності цих органів у вказаній сфері. Крім того, цей Закон містить і бланкетні норми щодо направлення неповнолітніх правопорушників, які потребують особливих умов виховання, вживають алкоголь, наркотики, до загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації та професійних училищ соціальної реабілітації, центрів медико-соціальної реабілітації неповнолітніх (ст. 34). Положення законів України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» та «Про охорону дитинства» кореспондують із положеннями інших нормативно-правових актів, спрямованих на конкретизацію правового статусу окремих органів, служб і установ, наділених повноваженнями із запобігання правопорушенням серед неповнолітніх. Підсумовується, що нині в Україні загалом сформовано нормативно-правову базу, що встановлює правові засади запобігання ювенальній злочинності (злочинності неповнолітніх) і в тій чи іншій мірі регламентує діяльність окремих органів (служб, спеціальних установ) стосовно запобігання такій злочинності. Разом із тим аналіз вищевказаних нормативно-правових актів, наукових праць та інших джерел дає підстави виокремити низку проблемних (дискусійних) питань, що стосуються подальшого удосконалення відповідного законодавства і потребують теоретичного опрацювання.

Ключові слова: ювенальна злочинність, неповнолітні, кримінальна відповідальність, медико-соціальна реабілітація, запобігання злочинності, умови виховання, нормативно-правове забезпечення.

Syzonenko A.S. THE NORMATIVE AND LEGAL SUPPORT OF THE ACTIVITY OF STATE BODIES, LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES AND PUBLIC ASSOCIATIONS IN THE FIELD OF JUVENILE CRIME PREVENTION

In the article the author considers the normative and legal support of the activity of state bodies, local self-government bodies and public associations in the field of juvenile crime prevention. On the basis of the available standard provisions, each local state administration develops a regulation on the service for children of the relevant local state administration, which is subject to approval by the head of this state administration. It is stated that the Law of Ukraine "On Child Protection" establishes the obligation of the state to protect the child from involvement in criminal activities, involvement in the use of alcohol, drugs and psychotropic substances (Part 2 of Article 10). This rule-principle applies to all government agencies involved in crime prevention, and determines the general guidelines of these bodies in this area. In addition, this Law contains blanket norms on the referral of juvenile offenders who require special conditions of upbringing, use of alcohol, drugs, to secondary schools of social rehabilitation and vocational schools of social rehabilitation, centers of medical and social rehabilitation of juveniles (Article 34). The provisions of the laws of Ukraine "On bodies and services for children and special institutions for children" and "On child protection" correspond to the provisions of other regulations aimed at specifying the legal status of individual bodies, services and institutions empowered to prevent delinquency among minors. It is concluded that at present in Ukraine there is a legal framework that establishes the legal framework for the prevention of juvenile delinquency (juvenile delinquency) and to some extent regulates the activities of certain bodies (services, special institutions) to prevent such crime. At the same time, the analysis of the above-mentioned normative-legal acts, scientific works and other sources gives grounds to single out a number of problematic (debatable) issues concerning further improvement of the relevant legislation and requiring theoretical elaboration.

Key words: juvenile delinquency, juveniles, criminal liability, medical and social rehabilitation, crime prevention, conditions of upbringing, normative-legal provision.